
EVEREST

1768

tamadres.com

ADALET AĞAOĞLU

1929'da, Ankara'nın Nallihan ilçesinde doğdu. Ortaöğrenimini Ankara Kız Lisesi'nde tamamladı. Ankara Üniversitesi DTC Fakültesi'nin Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi (1950). Açılan bir sınavla Ankara Radyosu'na girdi. Kuruluşundan sonra TRT'de çeşitli görevlerde bulundu (1951-1970). TRT Radyo Dairesi Başkanlığı'ndan, kurumun özerkliğine el konulması sonucu istifaya etti. Öğrencilik yıllarında başladığı yazarlığı 1970'ten sonra başka hiçbir işle paylaşmadan sürdürdü. Radyo ve sahne oyunlarını romanları, öykü, anı, deneme kitapları ve günlükleri izledi. Bu çalışmalarında toplumumuzdaki değişim ve dönüşümlere duyarlı yaklaşımlarıyla dikkat çekti. Değişimler konusunda edebiyatın yapısal durumu bakımından da arayışçı davranarak, kendine özgü anlatım biçimleri geliştirdi. Evlilik öncesi soyadı Sümer'dir.

Oyun: *Bir Piyes Yazalım* (1953, oynanmış, basılmamış); *Yaşamak* (1955-1956, radyo oyunu, yayınlanmış, basılmamış); *Evcilik Oyunu* (1964); *Tombala* (1967); *Çatıdaki Çatlak ve Sınırlarda* (1969, iki oyun); *Üç Oyun: Bir Kabramanın Ölümü, Çıkış, Kozalar* (1973); *Kendini Yazan Şarkı* (1976); *Çok Uzak Fazla Yakın* (1991); *Duvar Öyküsü* (1992); "Fikrimin İnce Gülü" –Oyun (1996); *Radyo Oyunları: Çağımızın Tellalı* (2011).

Roman: *Dar Zamanlar Üçlemesi: Ölmeye Yatmak* (1973); "Fikrimin İnce Gülü" (1976); *Bir Düşün Gecesi* (1979); *Yazsonu* (1980); *Üç Beş Kişi* (1984); *Hayır...* (1987); *Rub Üşümesi* (1991, Oda romanı); *ROMANTİK Bir Viyana Yazı* (1993); *Dert Dinleme Uzmanı* (2014).

Öykü: *Yüksek Gerilim* (1974); *Sessizliğin İlk Sesi* (1978); *Hadî Gidelim* (1982); *Hayatı Savunma Biçimleri* (1997).

Anı-Anlatı: *Göç Temizliği* (1985, Anı-roman); *Gece Hayatım* (Rüya-kâbus anlatıları, 1991), *Damla Damla Günler I-II, III* (2007); *Duvarların Dışında* (dokümanter, 2013); *Halim'e İthalrar* (Haziran, 2016).

Deneme: *Geçerken* (1986); *Karşılaşmalar* (1993); *Başka Karşılaşmalar* (1996); *ÖYLE Kargaşada BÖYLE Karşılaşmalar* (2002); *Yeni Karşılaşmalar* (2011).

Seçmeler: *Adalet AĞaoğlu, "Okurunun Yazarı"*, Hazırlayan: Sefa Kaplan (1993, 2006).

Nehir Söyleşi: *Adalet AĞaoğlu kitabı, Sen Türkiye'nin En Güzel Kazasısın*, Feridun Andaç (2001).

Mektup: *Mektuplaşmalar -Adalet AĞaoğlu ile Memet Baydur arasında mektuplaşmalar-* (2005).

Yayına Hazırlama: *Güner Sümer Toplu Eserleri I-II Cilt* (1983). Ayrıca basılı olan ve olmayan çevirileri vardır.

Ödülleri: *Üç Oyun*, 1974 Türk Dil Kurumu Tiyatro Ödülü; *Yüksek Gerilim*, 1975 Sait Faik Hikâye Armağanı; *Bir Düşün Gecesi*, 1979 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü, 1980 Orhan Kemal Roman Armağanı, 1980 Madaralı Roman Ödülü; *Çok Uzak-Fazla Yakın*, 1992 Türkiye İş Bankası Edebiyat Büyük Ödülü (Tiyatro); *ROMANTİK Bir Viyana Yazı*, 1997 Aydın Doğan Vakfı Roman Ödülü. 1995, Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat (Edebiyat) Büyük Ödülü. YKY, Afife Jale Tiyatro Ödülü, 2014.

Unvanlar: TÜYAP Onur Yazarı (1994), Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Fahri Doktora Unvanı (1998), ABD OSU (Ohio State University, Humane Letters) Edebiyat Fahri Doktora Unvanı (1998).

Sempozyum: "Adalet AĞaoğlu 85 Yaşında Sempozyumu" (Everest Yayınları-Bilgi Üniversitesi, 2014).

ADALET AĞAOĞLU

**ÖYLE KARGAŞADA
BÖYLE KARŞILAŞMALAR**

tamadres.com

§

Yayın No: 1768
Türkçe Edebiyat: 695

Öyle Kargaşada Böyle Karşılaşmalar
Adalet Ağaoğlu

Editör: Didem Ünal
Kapak tasarımı: Emir Tali
Sayfa tasarımı: Ayşe Ersoy Yılmaz

© 2002, Adalet Ağaoğlu
© 2018, bu kitabın tüm yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.
Bu yapıtın yayın hakkı Adalet Ağaoğlu'nun temsilcisi
Telif Hakları ONK Ajans Ltd. Şti.'den devralınmıştır.

1. Basım: Temmuz 2018

ISBN: 978-605-185-283-6
Sertifika no: 10905

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa sertifika no: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi, No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI

Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34110
Fatih-İstanbul
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
facebook.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	7
DAVET ÜZERİNE	9
YAŞ BAŞ.....	11
O NE, O KİM?	15
ARADA KALMIŞ GECELER.....	25
DİLLERİN DİLİ, SESİN DİLİ	32
ESPERANTO'NUN İFLASI, ORTAK DİL	47
EDEBİYATIN İLİŞKİLERİ.....	52
BİLKENT SEMPOZYUM AÇIŞ.....	59
AYDINLIK KÖRLÜĞÜ.....	67
BAĞEVİ (SULUBOYA)	74
JAPON ARILAR	87
GÜNER SÜMER İLE KARDEŞİM GÜNER	90

SORUMLULUK	105
ÜÇ İSTANBUL MÜZESİ.....	107
MAHUR BESTE GALERİSİ: BEHÇET BEY SERGİSİ	118
YERLİ YERSİZ	130
İŞPORTAYA DÜŞMEK.....	136
VEBA VE KARNAVAL	140
ALTI ÇİZİLİ SATIRLAR.....	146
POST POST POST MODERN	151
EŞİK	158
GEÇMİŞ OLSUN	164
ZORUNLULUK	169
TARİH DÜŞÜRME	171
OLMAYAN BİRİNE MEKTUPLAR	177
HER UCU PİS DEĞNEKLER	183
“ÖLÜMÜN GÖLGESİNDE İNTİHAR”	190
İNTİHAR PAZARLIĞI.....	195
NİYETE KISMET	201
İŞINLANMA.....	207
OLAN OLDU	212

GİRİŞ

Bundan önceki *Karşılaşmalar*, *Başka Karşılaşmalar* kitaplarımda olduğu gibi, bu *ÖYLE Kargaşada BÖYLE Karşılaşmalar*'ımda da çeşitli buluşup ayrılmalardan çıkma denemelerle değinilerim var. Bunların bazıları ilk defa yayınlanıyor. 'İçindekiler'de tarih sırası izlenmedi; izlek yakınlığını öne almak istedim. Denemelerin bazıları da sipariş üstüne, 'ısmarlama' yazılmıştır. Teklifin 'evet'lenmesidir. Bir kısmı ise, arkadan itilmemin sonucu, tarihe ve antropolojiye duyduğum sorumluluktan... Diyeteye uyulamaması gibi bir durum. Zaaf. Sorumluluk tiryakiliği: Gerilime karşı alınmış yatıştırma hapları... Ne denirse densin, öyle eni boyu, ne zaman başlayıp ne zaman biteceği belli olmayan karmaşa karnavalına işte böyle, eni boyu belli, maskesiz çentikler. Bu kitaba yedekteki ikinci hayatımın içine karışmış söyleşileri koymadım. Bunu, kendi cenazesine katılma şansına ermiş birinin duyduğu derin mahcubiyete bağlayabilirim. Üstelik arada, adıma armağan bir de söyleşi kitabı çıkmıştır; bu da bana 'buluşup konuşma kitapları' dediğim bu tür söyleşi kitapları için, bant çözümünün söyleşiyi yapan tarafından yapılması gerektiğini öğretmiştir.

Çünkü yazarın nerde kendisiyle dalga geçip, nerde kıs kıs güldüğünü, nerde ret tonu kullandığını, neye kahkahalar fırlattığını ancak o ve elindeki ses bandı bilir. Bant çözümü bize mutlaka ses bandıyla birlikte gelmelidir. Söyleşi kitabının basımına kadar aradan aylar geçmiş olursa, nerde neyi nasıl söylemiş olduğumuzu unutabiliriz. ‘Söyleşiler’ deyince, insanın öyle böyle kendinden de bıkabileceği ayrı bir deneme konusudur.

Elinizdeki bu sonuncu deneme ve değinilerim belki de öteyana göçüp buyana dönüşümün gidiş-geliş bilet borcunu ödemek içindir. Bilemiyorum. Bir gazetenin pazar ekinde, zaten bir hikâyemin de adı olan “Çok Özel Küçük Şeyler” anabaşlığı altında yayınlanan yazılarımda bir ayıklama yaptım. Teklifleri ‘evet’leyerek yazdıklarım ise kolayına elde edilebilir günlük, haftalık hattâ aylık yayın organlarında değil, yaygınlıkları sınırlı dergilerde çıktıkları için burda yer verdim.

Deneme ve değinilerimin yazıldığı yılı, ayını bilebildiklerimin ayını da altlarında belirttim.

DAVET ÜZERİNE

tamadris.com

YAŞ BAŞ

Yazarın yaşı başı.

Beden yaşlanıyor. Ya edebiyatçı?

Böyle bir soru, akla başka sorular getirir:

Düzayak 'yazar' değil de, 'edebiyatçı' dendiğine göre, işin içine yazılı anlatıda kalite kaygısı, estetik kaygı girer. Sanat ve edebiyatta 'yaratı' kaygısı. O zaman sorular bir dizi şöyle çoğalabilmekte:

Edebiyatçının üretimi yaşlılıkta azalır mı, çoğalır mı? Üretim eksikliğine düşmemek için estetik değerden, kaliteden ödün verme eğilimleri başlayabilir mi? Tam tersi, artık gece dolaşmalarını, meyhane sohbetlerini bir yana bıraktığı için, bol vakitte güzellik, 'edebî'lik büsbütün mü değer kazanır? Yoksa, haplar, macunlar falanlar alınarak estetik kadar üretimde de gençlerle yarışa mı çıkılır? Bunlara benzer daha pek çok soru...

Demek ki yaratıda yaş baş meselesi, üstünde durulması gerekli bir sorundan fırlamakta. Ancak 'yaratı' yerine tek başına 'üretim'i geçirmemek koşuluyla. Genel anlamda 'yazar' yerine sanatı, burda da 'edebiyatı' koyarak...

Üretim, biyolojik organizma etkinliğine bağlı bir iş. Fiziksel güce ve etkinliğe sahip her canlı bir iş yapabilir. Yer içer, uyur uyanır, yıkanır, yalanır; biyolojik etkinliğinin karşılığını az ya da çok, ama dolaysız alır. İşte: “Av avlanırken, kuş kuşlanırken”lerde olduğu gibi.

Yaratma aktivitesine gelince bu, her canlıda değil, sadece insanda sözkonusu edilebilecek bir şey. Burda ele aldığım, edebiyatçının fizyolojik varlığı yanısıra, özbilinç sahibi, yani kendinde kendisi olma bilincine sahip varlığın etkinliği; ikisi arasındaki uyum-uyumsuzluk...

Yaratı içgüdü, sanatçı, edebiyatçı gibi bazı insanlara önceden verilmiş bir şey sanılmıştır. Hani şu: “Allah vergisi”, “İlham işte” denegelen. Sanki böyle esrarengiz manevi bir güç, bir etkinlik... Oysa yaratının insandaki olumlu pay oranı, onun fizyolojik yapısı kadar toplumsal varlığıyla birlikte didiklenmeyi, bütünselleştirilmeyi bekler. Uzatmayayım; daha pratik olmaya çalışayım:

Çalışırken, diyeyim ki, iç dünyası ya da psikolojik yapısıyla fizyolojik yapısı barış içinde olan insanlar vardır. Bu, yaşlandıklarında organizmalarındaki güç eksilmesine rahatça boyun eğmeleri, ikisi arasında ufulanmamaları anlamına gelebilir: Artık eskisi kadar hızlı yürüyemiyorum, tamam. Ben de yavaş yürürüm, diyerek, dudaklarında esrarengiz bir gurur kırılmışlığı, bir yenilmişlik gülümsemesi, ağır ağır gider gelir böyleleri. Kızartma bana dokunur oldu; eh pekâlâ, kızartma yemiyorum. Unuttunuz mu? Bakın ben unutuyor muyum? Kısacası böyleleri kendi kendileriyle barışıktırlar; bu biçim bir uyum halindedirler. Çevreleriyle, çoluk çocukları, doktorları, komşularıyla da. Hiçbir şey için hiçbir karşı duruş yok. Olsa olsa televizyon karşısında koltuğa gömülüp, haber spikeriyle tek yanlı tartışır, kendilerini avlamaya çalışan reklamları ellerinin tersiyle şöyle bir kovalarlar. Bu munis edebiyatçılar, kendilerini seven, dizlerine tırmanan

torunlarıyla yayınlanmış ilk eserlerini imzalayıp getiren okurları, hadi buna tilmizleri diyeyim, tilmizleriyle mutlu olurlar. Ah bir de, “Yazın efendim, yeni bir şey yazın, benim tezgâhımda iki şiir, iki de hikâye kitabı var, sizde de vardır herhalde bir şeyler,” diyenlere karşı mahcup düşmeseler! Sigara içmek yasak olduğu gibi, fırlayıp bir fincan kahve dahi yapamam ki... Aynı sır dolu gülümseyiş. Bir de bunların tersi edebiyatçılar vardır. Doksanlarında bile üretir de üretirler. Sanki beyin ameliyatı geçirmişler de, hatırlama düğmeleri yanlışlıkla açık kalmış. Bunların arasında, içimden ellerini öpmek gele gele söylemeliyim ki, estetik kaygılarını hiç elden bırakmayanlar, bu bakımdan kendilerini de aşmış olanlar vardır. Ayakta kalabilmelerini yazmaya, yaratmaya borçlu olanlar...

Peki ama, fiziksel güçsüzlükle yaratma sevdâ ve sefaları uyum içinde olmayanların durumu ne? En yakın tanığa başvurarak söyleyeyim; ben işte onlardan biriyim. Değişen hayatlar nabzı elimde, bunlara karşı hassas anlatı arayışım eskisinden de şiddetli sürüp gidiyor. Ama gürültüye patırtıya karşı hassasiyetim de aynı hızla artıyor. Artık geceleri sabahlara kadar oturup çalışmıyorum. Böyle olunca da günlük hayatın ‘yine,’ ‘yine,’ ‘yine’leriyle daha beter çatışıyorum. Fiziksel gücüm ne geceye, ne gündüze yetmekte. Yaşın başın ‘başına’ bir de kendi cenaze törenime hızla gidip, yavaş yavaş dönmek geldi; kaybıma peşinen üzölmüş bulunan bütün güzel ruhlu yakınlarıma, eşime dostuma, günah çıkarmaya en küçük mecburiyetleri bulunmayan büyüğün büyüğü meslektaşlarıma, okurlarıma, hattâ bedenimi en olmayacak yerde, en olmayacak biçimde Boğaz sularına fırlatma becerisini gösteren Anadolu ‘uşağına’ borcumu nasıl ödeyeceğimi bilememenin ezikliğı altında da ezildim büzüldüm. Biyolojik organizma, yolunu şaşırıldı. Tam da yaratıya kıskırtan hızla yavaşlığın çarpışması ânında. Tam bir çelişki...

Neyse ki: “Baştañçıkarcılığım elden gitti, gidiyor! Kim alır beni sonra? Kim bakar yüzüme? Erkekler arasındaki erkekliliğimi nasıl korurum sonra?” vb. vb. diye diye saç baş yolanlardan değilim de, iç dünya ile dış dünya arasındaki sarsıntıyı demlenmeye bırakabiliyorum. Bir de teselli: Hem canım, yaşlılık az ama öz yazmak demek değilse, yazılı anlatımın açık seçikliğı, edebiyatın sağlığı için dökülmüş onca kan ne anlama gelecek? Tüketim ekonomisinin ‘Gel-gel! Fabrikanın üretim şeridi üstünde yeni yeni yeni, yesyeni, yeniyi de tükete tükete yesyeni gel!’lerine karşı, “Gelmek zamanını gelecek olan bilir!” diyemedikten sonra? Edebiyatın yaşlısı, genciyle hız yarışına girmez. Kendi kendisiyle daha beter bir yarıştıdır da... Yemliğı ayrılmış sarı sarı minik civcivlerin fabrika yem şeridi üstünde akışlarını gösteren kısa metraj filmi hiç unutmadım. Sarılar arasında bir de kara civciv vardır. Akıtma şeridinde yalnız o, öğütölme sınırına gelir gelmez hemen geri dönüp yukarı doğru koşar. Yem fabrikası bir türlü yutamaz onu. Kendisi yorulup düşer; yaşlanıp tükenir; kara civciv ölüm tarafından şeridin en başına, hayat tarafına geçer.

2001